

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 219/1-XI/1
11.02.2010. године

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, 11.02.2010. године – на основу чл. 211. став 1. алинеја 14. и члана 256. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ОДНОС ОДРАСЛИХ ПРЕМА ОБРАЗОВНОЈ И ВАСПИТНО-ЕТИЧКОЈ ФУНКЦИЈИ ТЕЛЕВИЗИЈЕ, докторанда мр Хајдане Гломазић.

За ментора је одређена проф. др Нада Качавенда Радић.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

Проф. др Весна Димитријевић

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр. 6/1686</u>	
(број захтева)	
<u>16.02.2010.</u>	
(датум)	

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Однос одраслих према образовној и васпитно-етичкој функцији телевизије

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ андрагогија

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Хајдана (Јакша) Гломазић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Филозофски фак. у Београду

Година дипломирања: 1999.

Назив магистарске тезе кандидата: _____

Образовање одраслих и пословна успешност

Назив факултета на коме је магистарска теза одбрањена: Филозофски

Година одбране магистарске тезе: 2008.

Обавештавамо вас да је Наставно-научно веће

на седници одржаној 11.02.2009.

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА проф. др Весна Димитријевић
--	---

Прилог:

1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем
2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације

Nastavno – naučnom veću
Katedra za pedagogiju i andragogiju
Filozofski fakultet
Univerzitet u Beogradu
Čika – Ljubina 18-20

OBRAZLOŽENJE DOKTORSKE TEME

ODNOS ODRASLIH PREMA OBRAZOVNOJ I VASPITNO – ETIČKOJ FUNKCIJI TELEVIZIJE

Predložena doktorska teza predstavlja teorijsko – empirijsko istraživanje televizije kao elektronskog medija, sa andragoškog aspekta.

Sa popularizacijom medija i sa stvaranjem navike među ljudima, od najranijeg detinjstva da se koriste medijima, došlo je do pomeranja uloge socijalnih institucija koje se bave obrazovanjem i prenošenjem kulturnih vrednosti društva. Mediji, ne uvek, ali često preuzimaju važnu ulogu u obrazovanju i popularizaciji kulturnih vrednosti na efektan, često umetnički, vizuelni, dramski način prezentovanja. Takođe, oni služe i kao snažan kanal informacija za širenje različitih znanja i u prednosti su nad ostalima koji u društvu vrše tu ulogu, što to mogu da čine na način mnogo atraktivniji od njih. To se ponajpre odnosi na televiziju kao elektronski, audio - vizuelni medij sa najbrojnijim auditorijumom i sa najvećim uticajem. S obzirom na činjenicu da je televizija sveprisutna u društvu i u našim životima, postavlja se pitanje: „možemo li uopšte sebi dozvoliti da ne proučavamo nešto što zauzima središnje mesto u modernom društvu?“ (McQueen, 2000 : 16).

Iako je od momenta kada se pojavila pa do danas, televizija u fokusu interesovanja i proučavanja, u stručnoj javnosti i dalje nema opšte saglasnosti u vezi sa „porukom“ koju ona nosi. To je zbog toga što televizija predstavlja složen globalni fenomen i samo se u teorijskom smislu mogu razdvojiti njeni mehanizmi uticaja i funkcija, da bi se lakše proučavali. U literaturi postoji veliki broj podela funkcija medija i televizije, po različitim kriterijumima. U tim podelama obrazovanje je uvek jedno od njih. U tom smislu nema sporenja. Ali, ono što nas zanima i što smatramo da je od naučne važnosti jeste ispitivanje da li je obrazovanje noseća funkcija televizije, da li je svakom sadržaju implicitno i da li obrazovni proces prati etička vaspitnost ponuđenih sadržaja. U tom komplikovanom odnosu obrazovne i vaspitno – etike funkcije televizije, posmatrajući kroz prizmu sadržaja kojima smo izloženi, pitanje je da li se sama teza može braniti antitezom - i „loša“ informacija je obrazovna informacija; i „loša“ poruka je obrazovna poruka? Upravo odgovor na ova pitanja predstavlja doprinos ovog istraživanja nauci. **U naučnom i andragoškom smislu značajno je** saznati da li je obrazovanje implicitno bilo kom televizijskom sadržaju koji biramo imajući u vidu da ovaj stav u literaturi nije novost, ali do sada nije podvrgnut empirijskoj proverbi. Smatramo da bi rezultati mogli biti polazna osnova za dalja

istraživanja u oblasti televizije i medija uopšte, a posebno sa aspekta njene obrazovno – etičke funkcije.

Iako u literaturi postoji veliki broj radova koji definišu funkcije televizije, najčešće navođene su: da informiše, obrazuje i zabavi. Sve tri funkcije, same po sebi, predstavljaju neko delovanje koje bi trebalo da ima pozitivan predznak. Međutim, televizija osim svog lica ima i naličje. Tim negativnim uticajima televizije bavili su se mnogi autori, dok su se temom koja je predmet našeg istraživanja bavili u mnogo manjoj meri. Tako, pozitivni efekti koje televizija ima u obrazovno – etičkom smislu često ostaju u drugom planu. Shodno našoj prvobitnoj tezi da se obrazovanje „provlači“ i kroz informativne i kroz zabavne programske sadržaje, radi celovitog sagledavanja problema kojim se bavimo, u nastavku obrazloženja daćemo kratak opis i ove dve funkcije televizije.

Postalo je uobičajeno da se televiziji pripisuje, kao primarno svojstvo, uloga sredstva javnog informisanja. Iz te funkcije proizlazi mogućnost najvećeg uticaja televizije na publiku. Informisanost nam obezbeđuje da idemo „u korak“ sa svetom i da se osećamo delom stvarnosti u globalnom smislu. Takođe, ta funkcija najčešće se povezuje sa mogućnošću manipulacije, propagande, odnosno sa ideološkom ulogom televizije u „kontrolisanju“ našeg pogleda na svet. Mnogi autori (Chomski, Kunczik, Kriegl i drugi) smatraju da mediji imaju presudnu ulogu u savremenom društvu, da njima upravlja privatni kapital i privatni interesi, te da je njihova osnovna funkcija nadzor i kontrola masa. Pored njega i brojni drugi teoretičari medija dele njegovo mišljenje i zadržavaju se na istraživanju uticaja medija na gledaoce, manipulativnoj i propagandnoj moći medija, a posebno televizije. Kako neki navode, zbog moguće opasnosti od političkog nadzora „provodi se široka regulacija toga medija na međunarodnoj i na nacionalnim razinama“ (Zgrabljic-Rotar, 2005 : 4).

Ovakav pristup profit stavlja u prvi plan što može imati reprekusije na očekivanja novinara. Dešava se da se zanemaruju osnovna načela na kojima počiva novinarska profesija, uključujući i etičnost u izveštavanju, biranju tema, javnom nastupu isl. Kao izlaz iz te situacije predlaže se da ne treba previše isticati etičnost struke, pa ni novinarstva, već treba sistemski raditi na tome da se deluje na vaspitno – etičku stranu ličnosti koja obavlja taj posao. samim tim, takva ličnost će biti i etičan profesionalac. Zato, zanimljivo deluje tvrdnja da neetična osoba ne može biti deo dana etična, dok je sa svojom porodicom, a da to istovremeno nije na poslu (Košir, 2008, prema: Obradović). Naime, Košir smatra da „ljudi imaju cjelovite osobnosti i na njihovu etičnost i kad obavljaju novinarski posao i dok provode slobodno vrijeme ili kad su primatelji poruka drugih medija, treba djelovati odgojem i obrazovanjem, etikom koja prožima sve pore društva i svakoga pojedinca. Samo cjelovit etički odgoj, pa kao njegov dio i etički odgoj za medije, može stvoriti etične novinare i etične primatelje njihovih poruka koji sve više i sami postaju komunikatorima u novim medijima“ (Košir, 2008, prema: Obradović). Tako shvaćena funkcija televizije predstavlja obrazovni i vaspitno-etički iskorak i dobar osnov za naše istraživanje.

S druge strane, opet s obzirom na sveprisutnu komercijalizaciju medija, zabava druga funkcija televizije, je postala najprodavaniji proizvod, pa su sve češća mišljenja naučnih krugova, da je za televiziju zabava postala „supraideologija“, vrhunski zakon za sve vrste diskursa (Postman, 1986). Pokazatelji gledanosti programa govore u prilog tome da je u sve većem porastu interesovanje za gledanost sadržaja zabavnog

karaktera, jer kako neki teoretičari navode, to obezbeđuje profit. Najviše im se zamera što ne vode računa o etičnosti, društvenim i ličnim vrednostima koji se kroz te sadržaje propagiraju. Vrednosti koje se kroz zabavu propagiraju uglavnom su vrednosti potrošačkog društva koje ističu potrošnju, hedonizam, zadovoljstvo i uživanje, a ne rad i stvaralaštvo (Ivanović, 2004), pa se postavlja pitanje da li je uopšte moguće vaspitavati odrasle kroz ove sadržaje. U shvatanju uloge medija neki od istraživača u ovoj oblasti predlažu da se osim utvrđivanja funkcija koje mediji, pa i televizija imaju, mora govoriti i o njihovim disfunkcijama (Severin i Tankard, 2000) kao posledicama koje nisu poželjne za društvo i njegove članove. Svaka funkcija ima i disfunkciju, ali se javnost najčešće bavi opasnom i štetnom stranom medija, preteranim nasiljem, pornografijom, stereotipima, senzacionalizmima i žutilom - dakle, disfunkcijama. Disfunkcija zabavnog programa je u tome što može da frustrira i da spreči vaspitno-obrazovni efekat televizije. Neki autori disfunkciju zabavnog programa vezuju za povećanu demokraciju medija u smislu pomeranja granica koje se smatraju dozvoljenim. Ali, nije sasvim jasno na koji način se obrazovna i vaspitno-etička funkcija u tom procesu menja. U tom smislu može biti interesantan podatak da se u sve većoj meri bavljenje pitanjem obrazovanja putem medija pomera na teren medijskog obrazovanja, medijskog opismenjavanja građana, ili možda možemo reći, zaštitom građana od medija. Postavlja se pitanje kako smo došli do tačke u kojoj je pitanje zaštite od medijske manipulacije i propagande postalo centralno društveno pitanje. Šta se to dogodilo sa televizijom? Da li je obrazovna i vaspitno-etička funkcija televizije kategorija koja je prevaziđena, ili nije? Mislimo da nije, bez obzira na kontraverze koje prate sadržaje (popularno) zabavnog tipa. Iz kritika televizije ne smemo zaključiti da zabavni sadržaji ne predstavljaju funkciju već samo njenu disfunkciju. Autori ističu da su mediji pogodni za obrazovanje odraslih (Kačavenda-Radić, 2008). Ima mišljenja da u izvesnom smislu i takvi sadržaji utiču na društvenu socijalizaciju i oblikovanje identiteta dece i odraslih osoba, pa i nacionalnih identiteta. Teoretičari medija misle da "to nije uvijek negativno, često su to emocije zadovoljstva i vrlo korisna znanja koja nam pomažu snalaženju u društvu i u međuljudskim odnosima. Ipak, zbog negativnog djelovanja, važno je osvijestiti te procese i mehanizme djelovanja medija i njihove uloge u stvaranju našeg mišljenja" (Zgrabljic-Rotar, 2005 : 9). Obrazovanje itekako može biti u funkciji zabave i obrnuto, zabava u funkciji obrazovanja.

Kroz ove dve funkcije medija očigledno je da televizija može biti izvor obrazovanja i oblikovanja društvenih vrednosti. Svaka od funkcija takođe ima i disfunkcije, ali to ne umanjuje značaj i ulogu koju televizija može imati i ima na ove procese.

Pitanje je da li je stereotip da njena obrazovna funkcija nikada nije mnogo zanimala široki auditorijum. Kako neki autori tvrde eksplicitno obrazovno-vaspitne vrednosti medija zanimaju elitu koja je „uglavnom, iz profesionalnih razloga, uključena u kulturni život i umetnost, male grupe ljudi visokog univerzitetskog obrazovanja“ (Žigulski, 1979). S druge strane, Potter (2001) smatra da se bez obzira na interesovanja, iz medija sasvim sigurno uči, da imaju jak obrazovni potencijal i da na taj način stvaraju posledice na naše znanje. Osim toga, Potter naglašava da su mediji ti koji utiču na naše stavove, formiraju ih, jačaju postojeće; utiču na emocije, izazivaju strah, bol, tugu, sreću; podstiču fiziološke reakcije lupanje srca, povišen pritisak i sl. i na koncu utiču na samo ponašanje. Prihvatajući to, možemo naglasiti da mediji utiču kako na kognitivnu, tako i na emocionalnu i afektivnu stranu ličnosti, kojoj je program namenjen.

Uzimajući u obzir činjenicu da je televizija dodatno još i audio-vizuelni medij razumljive su onda razmere njenog mogućeg uticaja na publiku i značaj njene obrazovno-etičke uloge koju je u mogućnosti da pruži. U direktnoj vezi sa obrazovnom i vaspitno-etičkom funkcijom televizije je i, kako teoretičari navode, funkcija prenosa društvenog nasleđa sa jedne generacije na sledeću (Severin, Tankard, 2000). S tim u vezi, provocira nas pitanje: Šta je predmet tog prenošenja? Da li se pod društvenim nasleđem podrazumeva i vrednosni sistem određenog društva? Na kojim etičkim principima ono počiva? Koji sadržaj se prenosi sa jedne generacije na drugu? Šta je njegova suština? Da li je to iskustvo i na koji način je stečeno? Da li je prenošenje društvenog nasleđa moguće samo prenošenjem informacija koje se nude i šta te informacije sadrže? Koja je tu uloga obrazovanja, i sl. Iz literature, nije sasvim jasno u kom su odnosu obrazovanje, informacija, komunikacija, poruka. Svaka oblast ova pitanja tretira sa svog aspekta i daje mu značenja koja mu shodno tome pripadaju. S aspekta obrazovanja interesuje nas šta ta informacija sadrži, kakav je to obrazovni potencijal. Ipak, kada je o televiziji reč, ima autora koji smatraju da pod informacijom treba shvatiti čitav televizijski program od Dnevnika do serije ili TV-interpretacije neke opere ili koncerta, ali ipak u prvom redu neposredan izveštaj o dnevnim događajima i studioznije priloge o aktuelnim političkim, ekonomskim ili društvenim problemima (Plemenčić, 1982). Plemenčić smatra da je svaka televizijska emisija informacija, te da onda prirodno sledi da je uloga televizije u obrazovanju i informisanju nesumnjivo značajna. Takođe, tvrdi da televizija gotovo nikada ne daje samo gotovu informaciju, odnosno ne pruža samo podatak, već čini to da gledaoca uvlači u saznavni proces, daje i smisao i genzu informacije.¹ U televizijskoj informaciji koju možemo smatrati dobrom, uvek je impliciran kulturni i obrazovni proces (ibid.). Po Hadžagić (1981), informacije televizija daje u svim programima (informativnim, dokumentarnim, vestima), u svakom programskom bloku, emisiji, načinu uređenosti emisije itd., a ne samo u informativnim emisijama. Po ovoj autorki, u tzv. naučnoj emisiji televizija nudi informacije iz odgovarajuće oblasti nauke; u kulturnim emisijama informacije iz oblasti kulture; u šire obrazovnim emisijama ona daje informacije iz domena određene struke; u humorističkim emisijama daje informacije o načinima poimanja sveta, to isto čini i u zabavnim programima, itd. To treba gledati i u obrnutom svetlu: jedna dokumentarno-feljtonska emisija može da nas zabavi, od zabavne možemo učimo, i tako redom (ibid.). U prilog tezi da informacija nije lišena bilo kakvog sadržaja ili poruke govore i saznanja do kojih su došli i neki drugi autori baveći se funkcijama vizuelnih medija. Tako, Zindović-Vukadinović u razmatranju funkcije koju televizija ima, zaključuje da ako bismo suštinski hteli da analiziramo šta mediji zapravo nude gledaocu videli bismo da to nisu puke informacije lišene bilo kakve poruke, pa i obrazovne, već susrećemo "podatke, interpretacije, etičke i estetičke sudove, idejna opredeljenja, ekonomske kriterijume, ponašanja, iluzije, vizije, strahove, upozorenja, afirmaciju socijalnih modela i tako dalje" (Zindović-Vukadinović, 1994 : 43).

Imajući u vidu činjenice do kojih su istraživači došli kada je ispitivanje funkcije i efekata televizije u pitanju, ali ne zanemarujući ni kritičare koji se u najvećoj meri bave negativnim svojstvima televizije, čini se opravdano spojiti dve nesumnjivo važne

¹ U teorijskom delu rada treba pojmovno definisati i razraditi šta podrazumevamo pod terminima: obrazovanje, saznanje, znanje, informisanost

komponente delovanja televizije, obrazovne i vaspitno-etične, i ispitati odnos odraslih gledalaca i medijskih profesionalaca prema njemu. Upravo je to u žiži naših istraživačkih interesovanja. Rezultati istraživanja mogu imati sasvim **praktičan značaj** u smislu oblikovanja preporuka i smernica u eventualno daljem razvoju humanističko-obrazovnog aspekta televizije.

Predmet istraživanja:

Predmet istraživanja u našem radu predstavlja odnos odraslih prema obrazovnoj i vaspitno-etičkoj funkciji televizije. Obrazovnu i vaspitno-etičku funkciju televizije ćemo posmatrati kroz odnos odraslih prema efektima koje sadržaj televizijskih emisija ostvaruje na njih.

Obrazovne i vaspitno-etičke efekte tretiraćemo poštujući uobičajenu podelu programskih sadržaja na: Dokumentarni, kulturno-umetnički, naučni, verski i religijski, informativni, muzički, sportski, zabavni i komercijalni.

Cilj i zadaci istraživanja:

Cilj istraživanja:

Cilj istraživanja je da pruži odgovor na pitanje da li postoji, u kojem stepenu i kakva je povezanost između karakteristika ispitanika (obrazovnih i televizijsko-iskustvenih) i njihovog odnosa prema obrazovnoj i vaspitno-etičkoj funkciji televizije.

Zadaci istraživanja:

U odnosu na postavljeni cilj, zadaci istraživanja su da se utvrdi:

1. Povezanost karakteristika ispitanika i odnosa prema televiziji kao izvoru obrazovanja odraslih
2. Povezanost karakteristika ispitanika i sadržaja emisije kao izvora obrazovanja odraslih
3. Povezanost karakteristika ispitanika i načina prezentovanja obrazovnih sadržaja
4. Povezanost karakteristika ispitanika i vremena emitovanja obrazovnih sadržaja

5. Povezanost karakteristika ispitanika i odnosa prema televiziji kao izvoru vaspitno-etičkih poruka
6. Povezanost karakteristika ispitanika i sadržaja emisije kao faktora vaspitanja odraslih
7. Povezanost karakteristika ispitanika i kulture javnog nastupa na televiziji
8. Povezanost karakteristika ispitanika i obrazovno-etičkog profila novinara

Hipoteza istraživanja:

Opšta hipoteza glasi da postoji povezanost između odnosa odraslih prema obrazovnoj i vaspitno-etičkoj funkciji televizije i njihovih karakteristika.

Pretpostavljamo da odrasli ispitanici (gledaoci i medijski profesionalci) imaju pretežno pozitivan odnos prema obrazovnoj i vaspitno-etičkoj funkciji televizije.

Varijable istraživanja i njihova deskripcija:

Nezavisne varijable:

U našem istraživanju nezavisne varijable čine četiri obrazovna obeležja ispitanika i medijski status odraslih ispitanika.

- Obrazovna obeležja ispitanika:²

a) nivo prethodno stečenog obrazovanja – odnosi se na četiri nivoa obrazovanja:

- I. osnovna škola
- II. srednja škola
- III. viša škola
- IV. fakultet i više

b) oblast bazičnog obrazovanja – ova podela odnosi se na ispitanike koji su završili srednju školu, višu školu i fakultet i obuhvata sledeće oblasti bazičnog obrazovanja:

- I. oblast društveno-humanističkih nauka
- II. oblast prirodno-tehničkih nauka
- III. oblast ekonomskih nauka

² Pojam – Obrazovna obeležja - Preuzeto i prerađeno za potrebe istraživanja iz: Kačavenda-Radić, N. ((1989) Slobodno vreme i obrazovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Katedra za andragogiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, Beograd

IV. oblast komunikaciono-medijskog obrazovanja

c) procena stepena obrazovanosti – odnosi se na subjektivnu procenu obrazovanosti ispitanika i obuhvata:

- I. procenu opšte obrazovanosti
- II. procenu stručne obrazovanosti

d) zadovoljstvo formalno stečenim obrazovanjem – odnosi se na:

- I. zadovoljstvo nivoom obrazovanja
- II. zadovoljstvo vrstom formalno stečenog obrazovanja

- Televizijsko-medijsko iskustvo

Televizijsko-medijsko iskustvo se odnosi na iskustvo u obavljanju posla televizijskog novinara i poslova koji se odnose na rad u televiziji (produkcija, montaža, kamera, organizacija)

Istraživanjem će biti obuhvaćene i kontrolne varijable koje čine bio-socijalne karakteristike odraslih ispitanika:

- a) pol
- b) godine starosti
- c) bračni status
- d) radni status

Zavisne varijable:

Zavisnu varijablu u istraživanju čini, u najopštijem smislu, obrazovna i vaspitno - etička funkcija televizije.

Obrazovna funkcija televizije operacionalizovana je kroz četiri varijable:

- a) vrednovanje televizije kao izvora obrazovanja odraslih
- b) sadržaj emisije kao izvor obrazovanja odraslih
- c) način prezentovanja obrazovnih sadržaja
- d) vreme emitovanja obrazovnih sadržaja

Vaspitno-etičku funkciju televizije tretiraćemo, takođe, kroz četiri varijable:

- a) televizija kao izvor vaspitno-etičkih poruka
- b) sadržaj emisije kao faktor obrazovanja odraslih

- c) kultura javnog nastupa na televiziji
- d) obrazovno-etički profil novinara

Metod, tehnike i instrumenti istraživanja:

U okviru ovog istraživanja primenjen je deskriptivni metod koji još nazivamo i neeksperimentalni, nekauzalni metod. Ovaj metod „...oslanja se na empirijske (iskustvene) činjenice koje su date (koje postoje)...;...namenjen je istraživanju vaspitne prakse...;...teži što vernijem opisu (deskripciji) poznatih (postojećih) činjenica, i to onakvih kakve one stvarno jesu...” (Bandur, Potkonjak, 1999 : 150). U ovom tekstu prepoznaje se i naš istraživački put, pa otuda i odabir ovog istraživačkog metoda.

Od tehnika za prikupljanje podataka koristiće se anketiranje i skaliranje. Osnovni merni instrument će biti baterija instrumenata. Za merenje nekih varijabli biće preuzeti ili modifikovani instrumenti, korišćeni u nekim ranije realizovanim istraživanjima.

Uzorak istraživanja:

Našim istraživanjem će biti obuhvaćena tri uzorka.

Prvi uzorak čine gledaoci televizijskog programa. U ovom slučaju populacija je hipotetičkog karaktera. Koristeći prigodan uzorak planirano je ispitati 200 odraslih ljudi, gledalaca televizijskog programa.

Drugi uzorak čine medijski profesionalci, zaposleni na televiziji (producenti, montažeri, kamermani, organizatori i sl.). Ovaj uzorak činiće 200 ljudi zaposlenih u televiziji.

Treći uzorak čine televizijske stanice putem kojih se emituju sadržaji. Kriterijum u odabiru televizijske stanice biće rejting gledanosti na teritoriji Srbije.

Način obrade podataka:

Za obradu podataka dobijenih istraživanjem koristićemo se aplikacijom specijalno dizajniranom za tu namenu pod nazivom SPSS (Statistical Program for Social Sciences). Tim postupkom biće obuhvaćeni:

- postupak za izračunavanje aritmetičke sredine kao mere centralne tendencije, postupak za dobijanje standardne devijacije, kao i t-test radi utvrđivanja značajnosti razlika među aritmetičkim sredinama
- postupak za izračunavanje koeficijenta kontigencije tj. C-koeficijenta korelacija, kao i postupak za izračunavanje hi-kvadrata koji služi za utvrđivanje značajnosti pomenutog koeficijenta kontigencije

Struktura rada – radni naslovi poglavlja

Najopštije gledano rad će biti struktuiran u pet delova, pored uvoda. Prvi deo će se odnositi na teorijski pristup istraživanju, drugi na delimičan pregled ranijih istraživanja, treći na metodološku razradu, a četvrti na iznošenje rezultata i njihovu interpretaciju. Peti deo će biti posvećen opštim zaključnim razmatranjima, preporukama i smernicama za dalja istraživanja.

I deo

TEORIJSKI PRISTUP PROBLEMU ISTRAŽIVANJA

1. Uvod

U prvom delu rada predviđeno je da se bavimo fenomenom medija uopšte, pojmom, vrstama i funkcijom koju imaju u društvu da bi mogli pristupiti definisanju vizuelnih medija kojima pripada televizija. Takođe, u uvodnom delu pokušaćemo da napravimo razliku među pojmovima kojima se operiše u objašnjavanju funkcije televizije, a to su komunikacija, informacija, poruka, obrazovanje i pokušati taj složeni odnos da objasnimo.

2. Televizija kao izvor obrazovanja odraslih

U ovom delu rada bavićemo se televizijom i njenom obrazovnom funkcijom. Potrebno je objasniti šta podrazumevamo pod obrazovanjem, znanjem i informisanjem, ključnim pojmovima preko kojih se definiše funkcija televizije. Takođe, nameravamo da predstavimo vezu između programskog sadržaja i obrazovanja i modela obrazovanja koji se nude putem ovog medija. Teme kojima ćemo se baviti su:

- Medijsko obrazovanje odraslih
- Obrazovanje (samoobrazovanje) odraslih putem televizije
- Televizijski sadržaji i obrazovanje odraslih
- Obrazovni efekti i disfunkcije televizije

3. Vaspitno-etička funkcija televizije

U okviru teme vaspitno-etička funkcija televizije, tretiraćemo televizijske poruke kao izvor vaspitno-etičkog uticaja na odrasle. Kroz etiku novinara i etičnost sadržaja kojima je publika izložena pokušaćemo da razjasnimo ulogu i funkciju televizije u današnjem društvu. Osvrnućemo se i obuhvatiti sledeće međunaslove:

- Odrasli i vaspitno-etičke poruke televizijskog sadržaja
- Novinarska etika i vaspitno-obrazovni efekti na odrasle
- Vaspitno-etičke vrednosti zabave i / ili teror profita

II deo

DELIMIČAN PREGLED I ANALIZA SRODNIH ISTRAŽIVANJA

III deo

METODOLOŠKI PRISTUP PREDMETU ISTRAŽIVANJA

1. Predmet, cilj, zadaci i hipotetički okvir istraživanja
2. Opis varijabli istraživanja
3. Metod tehnike i instrument istraživanja
4. Populacija i uzorak istraživanja
5. Organizacija prikupljanja podataka
6. Način obrade podataka

IV deo

ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

V deo

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

Literatura:

- Alvarado, M. Guthc, R., Wollen, T. (1987) *Learning the media: an introduction to media teaching*, Macmillan
- Baćević, LJ. (2004) *In media res: Efekti medija*, Institut društvenih nauka, Beograd
- Baćević, Lj. (1969) *Kontakt sa sredstvima masovnog komuniciranja*, Institut društvenih nauka, Beograd
- Balle, F. (1997) *Moć medija*, Clio, Beograd

- Bandur, V., Potkonjak, N. (1999) *Metodologija pedagogije*, Savez pedagoških društava Jugoslavije, Beograd
- Barrat, D. (1986) *Media sociology*, Routledge
- Blumler, J.G. (1992) *Television and the Public Interest*, Sage Publication, London
- Bojd, E. (2000) *Novinarstvo u elektronskim medijima*, Clio, Beograd
- Braham, P. (1987) *Media effecst*, Open University Press
- Briggs, A., Kobli, P. (2005) *Uvod u studije medija*, Clio, Beograd
- Brown, R. (1976) *Televizija i deca*, Glas, Beograd
- Brucker, H. (1973) *Communication is Power*, Oxford Universitz Press, New York
- Burdije, P. (2000) *Narcisovo ogledalo*, Clio, Beograd
- Chomsky, N. (2002) *Mediji, propaganda i sistem*, Biblioteka Što čitaš?, Zagreb
- Clarke, M. (1987) *Teaching popular television*, Heinemann Educational in association with the British Film Institute
- Cooke, T. (1990) *Mediation, representation, stereotipyng*, Pendleton Sixth From College
- Cvetković, N. (2004) *Važnost komunikacija u savremenom obrazovnom procesu, televizijska literatura i televizijski učitelj*, Zbornik radova, Učiteljski fakultet u Jagodini, Institut za pedagoška istraživanja u Beogradu, Beograd, str. 254-256
- Deal, T.E., Kennedy, A.A. (1982) *Corporate Cultures*, Reading
- Debrau, R. (2000) *Uvod u mediologiju*, Clio, Beograd
- Dej, L., A. (2004) *Etika u medijima, primeri i kontroverze*, Medija, Beograd
- Dobrosavljević, D. (2006) *Sastav i nadležnost programskih odbora i zaštita interesa TV gledalaca u nekim zemljama Evrope*, Analize i informacije za posebne svrhe, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br. 6
- Dramond, Dž., Bein, B. (2001) *Poslovna etika*, Clio, Beograd
- Đoršević, J. (1964) *Televizija u vaspitanju i obrazovanju*, Jugoslovenski zavod za proučavanje školskih i prosvetnih pitanja, Beograd
- Goodwin, A. (1988) *Media studies for adults*, British Film Institute
- Goldman, A. (1993) *Poslovna etika: profit, korist i moralna prava*, Teorija, vol. 36, br. 1, Beograd
- Gonnet, J. (1988) *Obrazovanje i mediji*, Clio, Beograd

- Greenfield, P.M. (1984) *Mind and media*, Fontana
- Grupa autora, Gledanost i stavovi auditorijuma o emisijama Obrazovno-naučnog programa RTS-a u periodu od 1964. do 2004. godine, PJ Istraživanja, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma
- Grupa autora, Strukturalna obeležja auditorijuma TV programa od 2004. do 2007. godine (2007) Analize i informacije za posebne svrhe, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br. 9
- Gudić, M. (1995) *Etika tranzicije ili tranzicija etike?*, Direktor, br.12, Beograd
- Hall, S. (1982) *Politics, ideology and popular culture 2*, Open Univerzity Press
- Herman, E., Mekčesni, R. (2004) *Globalni mediji*, Clio, Beograd
- Erjavec, K. i Zgrabljic, N. (2000) *Europski model medijskog odgoja i hrvatski model*, Medijska istraživanja, br. 1, vol. 6, 2000, Zagreb, str. 89-109
- Fidler Rodžer (2004) *Mediamorphosis*, Clio, Beograd.
- Fiske, J. (1987) *Television culture*, Routledge
- Fowles, J. (1999) *The Case for Television Violence*, Thousand Oaks, London, New Delhi, SAGE Publication.
- Fukujama, F. (1997) *Sudar kultura*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd
- Ilišin, V. (2003) *Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima*, Medijska istraživanja, god. 9, br. 2, str. 9-35.
- Ivanović, S. (2004) *Uticaj medija na socijalni život mladih*, Zbornik radova, Učiteljski fakultet u Jagodini, Institut za pedagoška istraživanja u Beogradu, Beograd, str. 280-286
- Josifović, S. (2004) *Stavovi mladih o televiziji i obrazovno – naučnom programu TV Beograd*, Izveštaji i studije, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.2
- Josifović, S. (2003) *Stavovi gledalaca o obrazovno – naučnim i religijskim sadržajima na TVB*, Izveštaji i studije, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.9-BG
- Jovanović, S. (2007) Gledanost i pozicija drugog programa TVB prema programskim žanrovima, Prikazi i pregledi, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.10
- Kačavenda – Radić, N. (1974) *Kako odrasli shvataju pojmove u radio-seriji?* U: Obrazovni programi radija, TRTV, Beograd

- Kačavenda – Radić, N. (2007) *Komunikacija i mediji – andragoški interes*, Obrazovanje odraslih za ekonomiju, Zbornik radova, Hrvatsko andragoško društvo, Zagreb
- Kačavenda – Radić, N. (2007) *Komunikaciona kompetencija za receptivni turizam i turističko-obrazovne karakteristike*, Hotelling, Vol. 7, br.9
- Kačavenda – Radić, N. (2008) *Obrazovanje i komunikacija odraslih*, Obrazovanje i učenje – pretpostavke evropskih integracija, Zbornik radova, Institut za pedagogiju i andragogiju, Beograd
- Kačavenda – Radić, N. (1975) Radio emisije u multimedijском pristupu društvenom obrazovanju, Andragogija, br.1-2, Zagreb
- Kačavenda – Radić, N. (1989), Slobodno vreme i obrazovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Katedra za andragogiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, Beograd
- Kaznev, Ž. (1976) *Komunikacija*, RTV teorija i praksa, br. 4, Beograd
- Klapper, J.T. (1949) *The Effects of Mass Media*, Columbia University, Bureau of Applied Social Research
- Korać, N. (1992) *Vizuelni mediji i saznavni razvoj deteta*, zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd
- Kornić, D. (1999) *Etika informisanja*, Clio, Beograd
- Kriegel, B. (2003) *La violence à la télévision*, Quadrige/PUF, Paris
- Kronja, I. (2001) *Smrtonosni sjaj – masovna psihologija i estetika turbo-folka*, Tehnokratia, Beograd
- Kunczik, M. (1994) *Violence and the mass media*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn
- Lorimer, L. (1998) *Masovne komunikacije*, Clio, Beograd
- McLuhan, M. (1971) *Poznavanje opština – čovekovih produžetaka*, Prosveta, Beograd
- Manojlović, S., (2009) *Najgledanije emisije prema vrstama programa u septembru 2009*, Analize i informacije za posebne svrhe, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br. 49
- Mavrić, G. (2009) *Filozofija u masovnim medijima*, Analize i informacije za posebne svrhe, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.7
- Mavrić, G. (2009) *Gledanost TV programa s nacionalnim pokrivanjem populacije u februaru 2009.*, Prikazi i pregledi, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.8

- Mavrić, G. (2008) *Kvalifikovana javnost o programu za dijasporu RTS*, Analize i informacije za posebne svrhe, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.9
- Mavrić, G., Jovanović, S. (2008) *Godine starosti kao diskriminativni faktor odnosa prema televiziji*, Izveštaji i studije, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.1
- McMane, A.A. (2000) *Newspaper in Education and Building Democratic Citizens*, Medijska istraživanja, god.6, br.2, str. 105-111
- McQuail, D. (1994) *Mass Communication Theory*. London: SAGE Publication.
- McQueen, D. (2000) *Televizija*, Clio, Beograd
- Nikodinovska – Bančotovska, S. (1999) *Televizijata kako medium za edukacija*, Biangl, Bitola
- Obradović, Đ. (2008) *Etičnost javnih objava – izgubljena pristojnost ili teror profita?*, Recenzije, prikazi, bilješke, Medijska istraživanja, god. 14, br.2 (predavanje Košir, M.)
- *Obrazovanje i masovne komunikacije* (1993) Zbornik radova, Ministarstvo prosvete RS, Beograd
- Oljača, M., (1992) *Samoobrazovanje i samorazvoj odraslih*, Filozofski fakultet, Novi Sad
- Otašević, B. (2002) *Televizija - zrelo doba, 50 pogleda na TV medij*, RTS, Beograd
- Owen, B.M., J.H. Beebe and W.G. Manning (1976) *TV Economics*, Lexinton Books, London
- Pejatović, A. (2005) *Obrazovanje i kvalitet života*, Institut za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta, Beograd
- Plemenčić, Đ. (1982) *Problemi suvremene nastave: Obrazovna djelotvornost televizije*, Školska knjiga, Zagreb
- Postman, N. (1994) *The Disappearance of Childhood*, Vintage Books, New York
- Postman, N. (1986) *Amusing Ourselves to Death*, Penguin Books, New York
- Potter, W.J. (2001) *Media Literacy*, Second Edition, SAGE Publication, London
- Programska politika BBC 2005/2006, (2005) PJ istraživanje RTS, Odeljenje za međunarodnu saradnju, Beograd
- Radojčić, M. (1998), *Mediji, etika, politika: hod ka globalnom selu ili u susret apokalipsi*, Filozofija i društvo, Zbornik radova, Beograd

- Radojković, M., Đorđević, T., *Osnove komunikologije*, Čigoja – FPN, Beograd
- Radojković, M., Miletić, M. (2005) *Komuniciranje, mediji i društvo*, Stylos, Novi Sad
- Rakas, S. (2006) *Uvod u poslovnu etiku*, Megatrend univerzitet primenjenih nauka, Beograd
- Robin, M., Poulin, M., (2000) *Digital Television Fundamentals*, McGraw-Hill
- Senić, N. (2008) *Budžet vremena i stil života u istraživanju radija i televizije*, Analize i informacije za posebne svrhe, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br. 4
- Senić, N., Josifović, S., (2009) *Programski afiniteti gledalaca televizije*, Izveštaji i studije, RTS, Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br.1
- Severin, W.J., Tankard, J.W., (2000) *Communication Theories: Orgins, Methods and Uses in the Mass Media*, Allin&Bacon Centar za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma, br. 9
- Sheehan, K. (2004) *Controversies in Contemporary Advertising*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE.
- Trifunović, V. (2004) *Komunikacija i mediji u savremenom obrazovanju*, Zbornik radova, Učiteljski fakultet u Jagodini, Institut za pedagoška istraživanja u Beogradu, Beograd, str. 442 - 447
- Veljanovski, R. (2005) *Javni RTV servis u službi građana*, Clio, Beograd
- Vigotski, L.S. (1977) *Mišljenje i govor*, Nolit, Beograd
- Zgrabljic-Rotar, N. (2005) *Medijska pismenost i civilno društvo*, Media Centar, Sarajevo
- Zgrabljic, N. (1996) *Odgajanje za medije: Mama, tata, televizor i ja! A gdje je škola?*, *Trenutak hrvatske komunikacije*, Zbornik radova *Trenutak hrvatske komunikacije*, Fakultet političkih znanosti, Odjel za komunikologiju i novinarstvo, Zagreb, str. 60-64
- Zindović-Vukadinović, G. (1994) *Vizuelni jezik medija*, Institut za pedagoška istraživanja, Nova prosveta, Beograd
- Žigulski, K. (1979) *Masovni mediji i kulturne vrednosti*, RTV teorija i praksa, Beograd, br. 15, str. 123 -135
- Wyver, J. (1989), *The moving image. An international history of film, television and video*, British Film Institute/Basil Blackwell
- Wheen, F. (1985), *Television – a history*, Guild Publishing

- Wyver, J. (1989) The moving image, An international history of film, television and video, British Film Institute

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU
FILOZOFSKOG FAKULTETA
BEOGRAD

IZVEŠTAJ KOMISIJE O ODOBRENJU TEME ZA IZRADU DOKTORSKE TEZE

Odeljenje za pedagogiju i andragogiju izabralo nas je u komisiju za odobrenje teme za doktorsku disertaciju pod naslovom **ODNOS ODRASLIH PREMA OBRAZOVNOJ I VASPITNO-ETIČKOJ FUNKCIJI TELEVIZIJE** koju je predložila **mr Hajdana Glomazić**, saradnik u nastavi na Fakultetu za poslovne studije Megatrend univerziteta.

Na osnovu detaljnog obrazloženja i projekta koji je kandidat priložio, u situaciji smo da damo sledeći izveštaj.

Doktorska teza pod ovim nazivom je projektovana kao teorijsko-empirijsko istraživanje koje će se problemom obrazovne i vaspitno-etičke funkcije televizije baviti sa andragoškog aspekta. Kao masovna pojava savremenog doba, televizija privlači naučnu pažnju velikog broja istraživača u okviru različitih disciplina što joj daje interdisciplinarni karakter. Na osnovu kritičkih analiza postojećih teorija o ovom elektronskom audio-vizuelnom sredstvu masovnog komuniciranja, s jedne strane, i andragoških teorija i saznanja, s druge, kandidat predviđa proučavanje i osvetljavanje obrazovnog i vaspitno-etičkog aspekta. Posebno andragoški relevantnim smatra se traganje za odgovorima na pitanja: Da li je obrazovanje i vaspitanje noseća funkcija televizije? Da li je i u kojoj meri ono implicitno svakom sadržaju televizijskih emisija? Da li i u kojoj meri obrazovni proces prati etička vaspitnost ponudjenih sadržaja? Pored ovih pitanja, doktorand će se, u teorijskom istraživačkom delu rada, baviti i problemima medijskog obrazovanja odraslih sa akcentom na televiziji kao izvoru obrazovanja i samoobrazovanja odraslih, obrazovno-etičkim efektima i disfunkcijama televizije.

U empirijskom delu rada teorijski nalazi i postavke biće aplicirani kroz istraživanje odnosa odraslih prema obrazovnoj i vaspitno-etičkoj funkciji televizije. Obrazovna i vaspitno-etička funkcija televizije biće posmatrana kroz odnos odraslih prema efektima koje sadržaj televizijskih emisija ostvaruje na njih. Cilj istraživanja je da se na osnovu dobijenih rezultata odgovori na pitanje: Da li postoji, u kom stepenu i kakva je povezanost između odabranih karakteristika odraslih i njihovog odnosa prema obrazovnoj i vaspitno-etičkoj funkciji televizije. Budući je predviđeno da će se varijablama menjati pozicija, uobičajena podela na nezavisne i zavisne je uslovna. Tako se pod nezavisnim podrazumevaju sledeće obrazovne karakteristike ispitanika: nivo prethodno stečenog obrazovanja; oblast bazičnog obrazovanja; procena stepena obrazovanosti; zadovoljstvo formalno stečenim obrazovanjem (nivoom i

vrstom). Pored ovog seta obrazovnih karakteristika, istraživanje će tretirati i televizijsko-medijsko iskustvo prema kome će se razlikovati dve kategorije ispitanika: ispitanici konzumenti (publika) i ispitanici koji na neki način učestvuju u stvaranju i realizaciji televizijskog programa (novinari, producenti, kamermani, organizatori, montažeri i slično).

Zavisne varijable se prepoznaju kao obrazovna funkcija televizije (operacionalizovana kroz: vrednovanje televizije kao izvora obrazovanja odraslih; sadržaj emisije kao izvor obrazovanja odraslih; način prezentovanja obrazovnih sadržaja i vreme emitovanja obrazovnih sadržaja) i vaspitno-etička funkcija televizije (operacionalizovana kroz: televizija kao izvor vaspitno-etičkih poruka; sadržaj emisija kao faktor moralnog vaspitanja odraslih; kultura javnog nastupa na televiziji; obrazovno-etički profil novinara). Predviđeno je da se istraživanjem obuhvati i jedan broj kontrolnih varijabli (pol; godine starosti; bračni status; radni status).

Projektom istraživanja se predviđa obuhvat tri uzorka: gledaoci televizijskog programa, čija je populacija hipotetičkog karaktera; medijski profesionalci (zaposleni na televiziji) i uzorak televizijskih stanica koje će biti odabrane po kriterijumu rejtinga gledanosti na teritoriji Srbije. Biće ispitano 400 ljudi struktuiranih prema nekim obrazovnim karakteristikama i televizijsko-medijskom iskustvu. Adekvatnim metodom istraživanja smatra se neeksperimentalan metod deskriptivnog karaktera. U fazi prikupljanja podataka primeniće se anketiranje i skaliranje kao pogodne istraživačke tehnike. Shodno tome, osnovni merni instrument će biti baterija instrumenata sačinjena od više skala i upitnika. Za ispitivanje nekih varijabli se predviđa preuzimanje ili modifikovanje instrumenata korišćenih u ranije realizovanim istraživanjima.

Zaključak i predlog

Na osnovu izloženog, može se zaključiti da doktorska disertacija pod naslovom **ODNOS ODRASLIH PREMA OBRAZOVNOJ I VASPITNO-ETIČKOJ FUNKCIJI TELEVIZIJE** može biti naučno vredna teorijsko-empirijska studija koja osvetljava kompleksnost televizije kao izvora obrazovanja i vaspitanja odraslih. Budući da bi mogla predstavljati korak dalje u razvoju andragoške teorije i prakse kod nas, posebno mlade naučne discipline andragogije komunikacija i medija, zadovoljstvo nam je da predložimo Nastavno-naučnom veću da prihvati ovaj izveštaj i odobri **mr Hajdani Glomazić** izradu doktorske teze pod ovim nazivom. Za mentora se predlaže **prof. dr Nada Kačavenda Radić**.

ČLANOVI KOMISIJE

Prof. dr Nada Kačavenda Radić, redovni prof.

Prof. dr Milka Oljača, redovni prof.

Prof. dr Miomir Despotović, vanredni prof.

Beograd, decembra 2009. god.